

Tóban és tóparton

D1 – Tóban és tóparton élő állatok

„A”

A ponty

Az összes vízben élő állat közül a halak testfelépítése alkalmazkodott a legtökéletesebben a vízi életmódhoz. A hazánk vizeiben élő halak közül a ponty a legismertebb.

Teste lapos, így könnyen siklik a vízben. Végtagjai az úszók. Segítségükkel gyorsan úszik. Bőrét nyálkás, ezüstös pikkelyek borítják, ez védi a víztől, a sérülésektől.

Testében egy levegővel teli zsák van, az úszóhólyag. Ha a benne lévő gázt kiengedi, lesüllyed. Ha ismét feltölti a tartályt, mint egy lufi, felemelkedik.

Az oldalán hosszában végighúzódó, különleges érzékszerv található, az oldalvonal. A víz áramlásának sebességét és irányát érzékeli vele.

A feje és a törzse között található a kopolytú. Ezzel veszi fel a vízből az oxigént. (Ezzel lélegzik.)

Lárvákkal, apró rovarokkal és növényi részekkel táplálkozik, ezért mindenevő állat.

A nőstény az ikráit partközélnél, a vízfelszínre vagy a vízínövények leveleire rakja. A több százezer petéből rengeteg kicsi, körömnnyi hal kel ki. Ám ilyenkor még sok-sok víziragadozónak könnyű prédát jelentenek. Így csak kevés pontycsemetéből lesz legalább félkilós példány. Mert akkor már a félelmetes csuka sem tudja olyan könnyedén elkapni őket!

a) *Olvasd el!*

b) *Húzd alá a kérdésekre a válaszokat!*

Milyen a ponty **testformája**? Ez miben segíti?

Milyen **végtagjai** vannak, és mire jók?

Mire szolgál az **úszóhólyag**?

Mivel **lélegzik**?

Mivel **táplálkozik**?

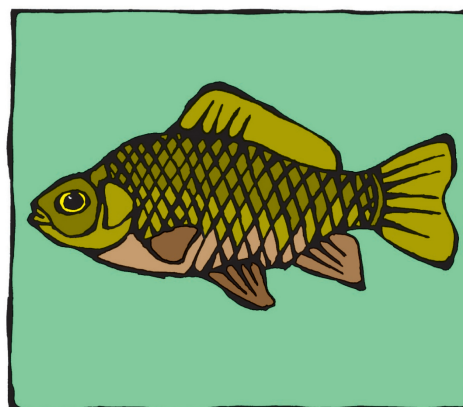
Miből lesznek a **kicsinyei**?

c) *Mit húztatok alá? Ellenőriztétek közösen!*

d) *Mire emlékeztek?*

e) *Álljatok párba!*

Ismételjétek át a kérdések segítségével, miről olvastatok!

"B"

A tőkésréce

A hullámzó tavak és hömpölygő folyók táplálékban gazdag élőhelyet nyújtanak a vízimadaraknak is.

A tőkésréce költöző madár. Kora tavasszal érkezik meg náddal szegélyezett tavainkra. A vízben úszkálva tölti idejének nagy részét. Lábának ujjai között úszóhártya található, ezzel hajtja magát előre. Tolla, mint egy jó meleg bűvár-ruha, védi a víztől és a hidegtől. A farktollai között egy faggyúmirigy található. Ebből kenegeti csőrével a vízhatlan anyagot a tollruhájára.

A víz alá bukva keresi táplálékát. Nagyon falánk. Megeszi a vízinövények leveleit, a rovarok lárváit, apró békákat, halakat. Jól repül, a vízről is fel tud emelkedni. Ha ellenség fenyegeti, bizony jól jön a gyorsaság!

Tavasszal a tojó a vízparti nádas rejtekében, csendes, száraz helyet keres a fészekrakáshoz. A tojásaiból kikelő fiókák hangos csipogással azonnal anyjuk után úsznak.

a) *Olvasd el!*

b) *Húzd alá a kérdésekre a válaszokat!*

Mikor érkezik hazánkba a tőkésréce?

Mire való az **úszóhártya**?

Mi védi a víztől? Hogyan teszi tollát **vízhatlanná**?

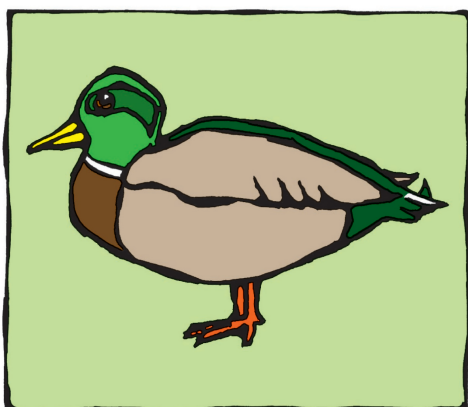
Mivel **táplálkozik**?

Hova rakja a **fészket**?

c) *Mit húztatok alá? Ellenőriztétek közösen!*

d) *Mire emlékeztek?*

e) *Álljatok párba! Ismételjétek át a kérdések segítségével, miről olvastatok!*

„C”

A szitakötő

A szitakötők a víz és a levegő határán élő rovarok. A repülés nagymesterei. Reptükben nemcsak előre, hanem ugyanolyan gyorsan fel, le és hátra is képesek mozogni. Cikázó repülésük közben a lábukkal ragadják meg a legyet, darazsat, lepkét. Erős rágóikkal feldarabolják és elfogyasztják áldozataikat. A nőtények vízínövényekre tapasztják vagy a víz felületére rakják petéiket. A petékből először szárny nélküli lárvák fejlődnek ki, melyek a vízben élnek. A lárvák is ragadozók, táplálékuk a vízibolha, ebihal, apróbb halak. Később kialakul a szárnyuk. Akkor levetik lárvaruhájukat, kimásznak a partra, megszáritkoznak a meleg napsütésben és már repülnek is!

a) *Olvasd el!*

b) *Húzd alá a kérdésekre a válaszokat!*

Milyen irányban tudnak **repülni** a szitakötők?

Mivel **táplálkoznak**?

Hova rakják a **petéiket**?

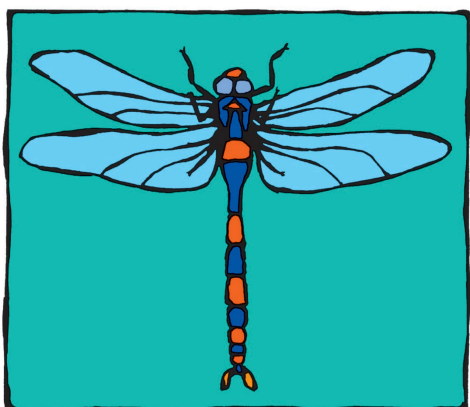
Mi lesz a **petéből**?

A **lárva** hol él, és mivel táplálkozik?

c) *Mit húztatok alá? Ellenőrizétek közösen!*

d) *Mire emlékeztek?*

e) *Álljatok párba! Ismételjétek át a kérdések segítségével, miről olvastatok!*

„D”

A kecskebéka

A vízpartok csendjét gyakran veri fel a csoportosan tanyázó kecskebékák hangos brekegése. Zöld rejtőszínük miatt nehezen láthatjuk meg őket a növények között. Sokszor csak akkor vesszük észre, hogy ott vannak, ha megriadnak. Ilyenkor hangos toccsanással vetik magukat a vízbe. Jól úsznak a víz alatt. Ám hamarosan kidugják fejüket a vízből, mert csak a levegőből tudnak lélegezni. Tüdejük fejletlen, ezért nyálkás bőrükön keresztül is vesznek fel oxigént (levegőt). Veszélyes számukra, ha kiszárad a bőrük. Ezért napközben, a melegben, levelek alatt hűsölnek, és éjszaka vadásznak.

Nagyétkű ragadozók. Kiölthető, ragadós nyelvükkel kapják el a repülő rovarokat, de kedvelik a csigákat is.

A nőstény békák nyár elején a vízbe rakják petéiket. Hamarosan kikelnek belőlük a békaporontyok, az ebihalak. Ezek a vízben élnek, kopoltyúval lélegeznek, és jól úsznak. Néhány hét múlva lábuk nő, kialakul a tüdejük. Most már kiugorhatnak a partra, s ott élnek tovább.

A kecskebékák ősszel beássák magukat az iszapba. Téli álmat alszanak. A tavaszi nap sugarai ébresztik fel őket is.

a) *Olvasd el!*

b) *Húzd alá a kérdésekre a válaszokat!*

A kecskebéka a vízből vagy a levegőből **lélegzik**? Mivel?

Hogyan kapják el táplálékukat? Mivel **táplálkoznak**?

Hogy hívjuk a **békaporontyot**? Miért hal?

Mikor ugorhatnak **ki a partra**?

Mivel töltik a **telet**?

c) *Mit húztatok alá? Ellenőrizzétek közösen!*

d) *Mire emlékeztek?*

e) *Álljatok párba!*

Ismételjétek át a kérdések segítségével, miről olvastatok!

D2 – Feladatlap

Melyik mondat igaz? Írj mellé I betűt!

Melyik mondat hamis? Írj mellé H betűt!

1. A ponty uszonyai segítségével jól úszik.
2. A tőkésréce lábán úszóhártya van.
3. A kecskebéka a víz alatt lélegzik.
4. A szitakötő jó repülő, minden irányba gyorsan repül.
5. A ponty ragadozó állat, mert csak apró állatokkal táplálkozik.
6. Az ebihal a vízben él.
7. A tőkésréce tolla gyakran átázik.
8. Az ebihalból fejlődik ki a szitakötő.
9. A ponty a víz alatt kopoltyúval lélegzik.
10. A kecskebéka rovarokat, csigákat eszik.

